

УДК 336.63

Муляр Т.В.

Житомирський державний технологічний університет

ФУНКЦІЇ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

У статті проаналізовано функції венчурного капіталу та їх вплив на економіку країни, її фінансову систему та на фінансову безпеку. Наведено авторський підхід до розмежування функцій венчурного капіталу на основні та похідні.

Ключові слова: венчурний капітал, функції венчурного капіталу, фінансова безпека країни, економічне зростання, інновації.

Муляр Т.

FEATURES VENTURE CAPITAL IN CONTEXT OF THE FINANCIAL SECURITY

Functions of the venture capital and their impact on the economy, its financial system and financial security were analyzed in the article. There was given an author's approach to dividing of the venture capital's function for the major and derivatives.

Key words: venture capital, venture capital functions, the financial security of the state, economic growth, innovation.

Муляр Т.В.

ФУНКЦИИ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА В КОНТЕКСТЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

В статье проанализированы функции венчурного капитала и их влияние на экономику страны, ее финансовую систему и на финансовую безопасность. Приведён авторский подход к разграничению функций венчурного капитала на основные и производные.

Ключевые слова: венчурный капитал, функции венчурного капитала, финансовая безопасность страны, экономический рост, инновации.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Переважна більшість розвинених країн світу досягли високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності економіки через модернізацію інноваційної складової економічної системи. В сучасних умовах швидкого розвитку виробництва саме інновації стають рушійною силою зростання продуктивних сил. Однак впровадження та ефективна реалізація інновацій

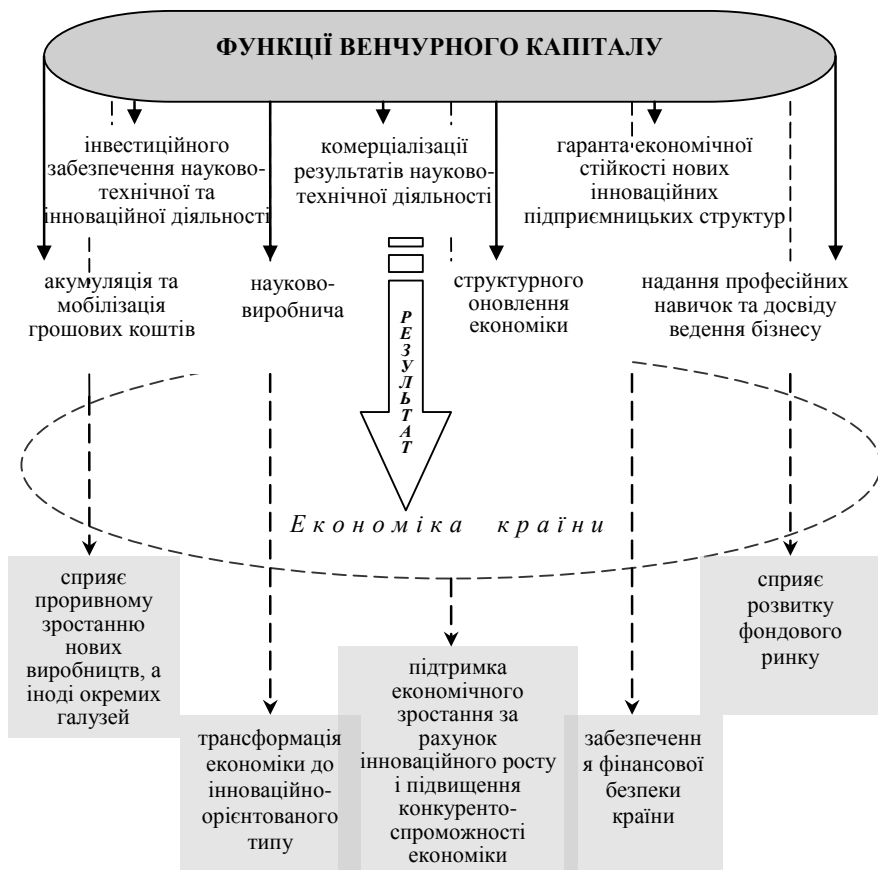
вимагає значних обсягів фінансових ресурсів. Формування таких ресурсів є достатньо проблематичним завданням, оскільки через постійний дефіцит бюджету в державі витрати на інноваційну діяльність мінімальні, а фінансові посередники, що акумулюють кошти на фінансовому ринку, намагаються вкладати кошти у більш ліквідні активи та мінімізувати ризики. Міжнародний досвід доводить, що для інвестування в інноваційні проекти вже тривалий час успішно використовується відносно нове джерело фінансових ресурсів – венчурний капітал. У вітчизняній економіці венчурний капітал ще не виконує свого основного завдання – фінансування ризикових інноваційних проектів, а в науці має досить дискусійний характер.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню розвитку венчурного інвестування присвячено праці Л. Антонюк, П. Гулькина, А. Догаєва, А. Каржаува, М. Нойберта, А. Поручника, Н. Редіної, А. Фоломєєва та ін. Більшість досліджень присвячена обґрунтуванню сутності венчурного капіталу та його місця у національній інноваційній системі. Поряд з тим залишаються недостатньою обґрунтованими функції венчурного капіталу, чим і обумовлено вибір теми дослідження.

Цілі статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та характеристика функцій венчурного капіталу.

Викладення основного матеріалу дослідження у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження сутності венчурного капіталу показує, що в більшості випадків він трактується як форма капіталу для створення нових або розширення вже існуючих підприємств або навіть реалізації окремих новаторських проектів. Основні особливості венчурного капіталу при цьому полягають у: 1) швидкому зростанні виробництва і, як наслідок, отриманні надприбутків (інвестиційного доходу); 2) тісному взаємозв'язку з інноваціями та науково-технічним розвитком; 3) його ризикованості; 4) довгостроковому характері венчурного капіталу. З метою розкриття сутності венчурного капіталу вважаємо за доцільне розглянути функції, що він виконує.

На нашу думку, на підставі проведених досліджень можна визначити основні функції венчурного капіталу, що розглядаються багатьма вченими та економістами та є загально визнаними, а також похідні функції, які виявляються як наслідок реалізації перших (рис. 1.).

————> основні функції венчурного капіталу;

- - -> похідні функції венчурного капіталу.

Рис. 1. Функції венчурного капіталу*

*з авторським уточненням

До основних функцій венчурного капіталу належать [1; 2; 3; 4; 5]:

1) акумуляція та мобілізація грошових коштів держави, населення, підприємств, інвестиційних фондів, а також іноземних осіб. Дана функція реалізується з метою подальшого спрямування акумульованого капіталу в розвиток інновацій за допомогою спеціалізованих посередників – венчурних інвесторів;

2) функція інвестиційного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Дана функція є наслідком першої функції. Відбувається перерозподіл капіталу шляхом надання інвестицій інноваційним підприємствам. У ролі посередників можуть виступати венчурні інвестори, об'єднані компанії управління активами у фонди венчурного капіталу. Розвиток венчурного капіталу не забезпечує в повній мірі потреби інвестиційних ресурсів для інноваційного та науково-технічного розвитку, проте саме завдяки венчурним інвестиціям в світі з'явилися такі нові високотехнологічні компанії Intel, Microsoft, Google, Яндекс, Abbuу, A4Vision та інші. Цю функцію, відповідно до її характеристик можна ще назвати посередницькою;

3) науково-виробнича функція (або стимулювання інноваційної діяльності) – венчурний капітал сприяє підвищенню ділової та інноваційної активності, прискорює науково-технічний розвиток, а отже, підвищує економічний розвиток країни в цілому;

4) функція інкубації інноваційного підприємництва шляхом комерціалізації результатів науково-технічної діяльності. За допомогою даної функції прискорюється інтеграція науки, виробництва та ринку; розвивається малий бізнес; відбувається технологічне оновлення основних засобів; підвищується конкурентоспроможність різних фірм, підприємств тощо;

5) функція гаранта економічної стійкості нових інноваційних підприємницьких структур. Забезпечення економічної стійкості відбувається завдяки тому, що підприємство, яке використовує венчурний капітал, звільняється від деяких ризиків (що притаманні підприємствам, які використовують традиційні джерела фінансування);

6) функція структурного оновлення економіки (або перетворююча функція). Завдяки венчурному капіталу пришвидшується розвиток малого інноваційного підприємництва, зростає кількість нових конкурентоспроможних корпорацій з новою технологічною базою, формується інноваційна інфраструктура шляхом створення технопарків та інкубаторів інноваційного бізнесу;

7) надання професійних навичок та досвіду ведення бізнесу інноваційним підприємствам, яка полягає у наданні інвестором інноваційному підприємству не лише фінансових коштів, але й фінансового консультування, допомоги в розробці корпоративної стратегії, зв'язків та інформації про ринок тощо.

Водночас, хоча наведений перелік функцій венчурного капіталу є детальним, необхідно виділити його похідні функції. На нашу думку, до таких слід віднести такі:

1) венчурний капітал сприяє проривному зростанню нових виробництв, а іноді й окремих галузей, що у підсумку прямо впливає на економічне зростання, підвищення добробуту населення та економічної ефективності. В результаті інноваційної діяльності створюються можливості для оптимізації споживчого вибору та зростання добробуту, вирішення екологічних проблем, оскільки останнім часом спостерігається тенденція до збільшення обсягів фінансування еколого-орієнтованих підприємств [4];

2) венчурний капітал сприяє трансформації економіки до інноваційно-орієнтованого типу. Тобто запровадження венчурних інвестицій та динамічний розвиток ринку венчурного капіталу є необхідною умовою фінансування пріоритетних високотехнологічних та швидкозростаючих підприємств, що зможуть запроваджувати інновації у виробництво, а отже, забезпечать поступовий перехід на інноваційну модель розвитку економіки країни;

3) венчурний капітал сприяє підтримці економічного зростання за рахунок інноваційного росту і, як наслідок, підвищує конкурентоспроможність економіки в цілому. В свою чергу, забезпечення належного рівня економічного зростання та конкурентоспроможності країни безпосередньо впливає на її економічну безпеку. Отже, запровадження ефективного механізму венчурного фінансування, на нашу думку, забезпечить належний рівень економічної безпеки країни, оскільки безпосередньо впливає на два основні її елементи інноваційну та інвестиційну безпеку;

4) венчурний капітал забезпечує фінансову безпеку країни. Оскільки венчурний капітал мобілізується на фінансовому ринку за допомогою венчурних інвесторів (в ролі яких виступають страхові компанії, пенсійні та інвестиційні фонди, банки), це сприяє розвитку фінансового ринку та підвищенню обсягів його капіталізації. Основним об'єктом фінансової безпеки виступають національні фінансові інтереси. В свою чергу, залучення у реальний сектор економіки іноземних та вітчизняних венчурних капіталів є одним із основних національних інтересів, реалізація яких забезпечить належний стан фінансової безпеки країни;

5) венчурний капітал здійснює вагомий внесок у розвиток фондового ринку (що є важливим сегментом фінансового ринку). Основна мета венчурного інвестора – продати акції проінвестованого підприємства з метою отримання прибутку. Таким чином, вихід акцій венчурних компаній на фондовий ринок сприятиме підвищенню його ліквідності та капіталізації.

Таким чином, можна зробити висновок, що венчурний капітал як економічна категорія має важливу ознаку, властиву капіталу взагалі, – здатність до самозростання вартості. Однак ми не можемо стверджувати, що венчурний капітал є лише різновидом фінансового, тому що його ризиковий характер дозволяє розглядати його як особливий вид капіталу. У процесі вирішення тієї чи іншої проблеми одна форма капіталу часто може комбінуватися з іншого. Так для реалізації ризикових інноваційних проектів потрібна участь і фінансового капіталу, що дозволяє здійснити дорогі розробки та впровадження, й інтелектуального капіталу, що включає інноваційну ідею, наукові знання, розробки, досвід організації тощо. Саме високий ризик у поєднанні з високими комерційними результатами зумовив необхідність зрощування фінансових ресурсів зі знаннями, досвідом венчурних професіоналів, інвесторів, менеджерів і підприємців. Звідси можна зробити висновок, що венчурний капітал є інтегрованою формою капіталу, що включає і фінансовий, і інтелектуальний капітал, спрямовану на активізацію та підвищення ефективності інноваційної діяльності, що поєднує високий ризик з надвисокою прибутковістю [5].

Висновки. Венчурний капітал є відносно новим альтернативним джерелом фінансування, що характеризується інноваційною спрямованістю, високими ризиками, довгостроковим характером вкладень та отриманням надприбутків. Венчурний капітал надає можливість отримати кошти маловідомим або новоствореним фірмам для комерціалізації перспективної ідеї, розробки тощо, яка в майбутньому здатна генерувати надприбуток. Отже, венчурний капітал можна вважати фінансовою ланкою інноваційної інфраструктури, що поєднує носіїв капіталу та носіїв технологій. З позиції функцій, які він виконує, венчурний капітал стимулює економічне зростання та підвищення конкурентоспроможності у всіх сферах економіки, що, в свою чергу, позитивно впливає на реалізацію національних інтересів та забезпечення економічної безпеки країни в цілому та фінансової безпеки зокрема.

1. Бродецкая В.В. Экономико-математические модели оценки перспективной стоимости венчурной компании: дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.13 – математические и инструментальные методы экономики / В.В.Бродецкая. – Санкт-Петербург, 2005. – 150 с.
2. Кардаш О.М. Генезис, суть та значення венчурного капіталу у системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності / О.М.Кардаш // Зб. наук. пр. «Економічний простір». – № 19. – 2008. – С. 198–204.
3. Каржаув А.Т. Национальная система венчурного инвестирования / А.Т.Каржаув, А.Н.Фоломьев. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. – 239 с.

4. Петрук О.М. Теорія та практика венчурного фінансування: Монографія / О.М.Петрук, С.З.Мошенський. – Житомир: ЖДГУ, ПП «Рута». 2008. – 248 с.
5. Плотникова Е.П. Венчурный капитал в системе общественного капитала: постановка проблемы / Е.П.Плотникова // Вестник ОГУ. – 2010. – №8 (114). – С. 41–46 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vestnik.osu.ru/2010_8/8.pdf